

Kleuteronderwijs en de Belgische Ontwikkelingssamenwerking

Onderwijs is 1 van 5 sectoren die zijn opgenomen in de Wet op de Belgische Internationale Samenwerking (1999). Bovendien heeft België zich internationaal geëngageerd om de doelstellingen van het 'Education for All'-actieplan en de VN Millenniumdoelstellingen (MDG's) te realiseren. Onderwijs zou dus een belangrijk aspect binnen het Belgische ontwikkelingsbeleid moeten zijn.

Aandacht voor onderwijs in dalende lijn

Een duidelijke **neerwaartse trend** is echter merkbaar in het **aandeel van onderwijs in de Belgische bilaterale samenwerking**. Slechts bij een minderheid van de meest recente indicatieve samenwerkingsprogramma's (ISP) met de partnerlanden van de Belgische overheid is onderwijs een prioriteit (4 van de 13: Uganda, Burundi, DR Congo en de Palestijnse Gebieden). Onderwijs als sector lijkt in de nabije toekomst steeds minder aanwezig te zijn in de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Een slechte keuze die de **ontwikkeling in het Zuiden op lange termijn hypothekeert**.

Geen aandacht voor de kleinsten

Binnen de onderwijssector focust het Belgische ontwikkelingsbeleid zich vooral op het technisch en beroepsonderwijs en het hoger onderwijs. Aandacht voor lager onderwijs komt pas op de derde plaats en uit zich grotendeels in bijdragen aan het Fast Track Initiative. **Van kleuteronderwijs is er zo goed als geen sprake.**

In 2008 besteedde België 1,65 miljard euro aan officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA). 148 miljoen euro, ofwel 8.98%, hiervan werd besteed aan programma's en projecten rond onderwijs. Het onderwijsbudget werd in 2008 als volgt besteed:

- Meer dan 63% ging naar het hoger en het hoger technisch onderwijs.
- 13% (bijna 20 miljoen euro) was bestemd voor het middelbaar onderwijs en beroepsvorming.
- 10,8% (16 miljoen euro) ging naar het lager onderwijs.

In 1000 euro's	2007		2008	
Totaal onderwijs	138.854		148.537	
Lager onderwijs	11.447	8.2%	16.064	10.8%
Middelbaar onderwijs en beroepsvorming	12.980	9.3%	19.762	13.3%
Hoger (technisch) onderwijs	79.768	57.4%	93.871	63.2%
Kleuteronderwijs	33	0.02%	274	0.18%

BRON: DGOS STATISTIEKEN

- De rest van het onderwijsbudget ging naar algemene technische ondersteuning en de opleiding van (onderwijzend) personeel.
- Slechts 274.685 euro of **0.18% (!)** ging naar **kleuteronderwijs in het Zuiden**. Hoewel het belang van kleuteronderwijs duidelijk en herhaaldelijk bewezen is voor de verdere onderwijskansen van kinderen, werd er maar minimaal geïnvesteerd in deze cruciale eerste onderwijsjaren (zie tabel links onderaan).

Een belangrijke pijler binnen het Belgische ontwikkelingsbeleid rond onderwijs is de bijdrage aan het **Fast Track Initiative (FTI)**. Het FTI is een internationaal partnerschap tussen donoren en ontwikkelingslanden dat ernaar streeft om lager onderwijs voor alle kinderen mogelijk te maken tegen 2015. Het FTI wordt in bijna alle gevallen aangewend ter bevordering van het lager onderwijs, maar het kan evengoed dienen om het kleuteronderwijs een impuls te geven. Ondanks de internationale engagementen rond de EFA-doelstellingen en het feit dat het Belgische ontwikkelingsbeleid de MDG's als een centrale doelstelling beschouwen, worden kleuter- en lageronderwijs stiefmoederlijk behandeld bij het toekennen van budgetten. Nochtans zijn juist die twee domeinen cruciaal voor het bereiken van MDG's 2 en 3.

Partnerlanden scoren slecht voor kleuteronderwijs

De verschillende partnerlanden van de Belgische Ontwikkelings-samenwerking zijn ook niet bepaald hoogvliegers op vlak van kleuteronderwijs. In 6 partnerlanden van België volgt **minder dan 10% van de kinderen kleuteronderwijs**. Voor 3 van de partnerlanden zijn

	Percentage kinderen in kleuteronderwijs
Burundi	1.7%
Niger	1.8%
Mali	3.2%
Uganda	3.3%
Benin	5.9%
Senegal	9.3%
DR Congo	Niet beschikbaar
Mozambique	Niet beschikbaar
Rwanda	Niet beschikbaar

BRON: EDUCATION FOR ALL GLOBAL MONITORING REPORT 2010

er zelfs geen cijfers beschikbaar. Daarbij gaat het telkens om landen uit sub-sahara Afrika (zie tabel 2). Ter vergelijking: wereldwijd gaat 41% van de kinderen naar de kleuterschool en in België is dit zelfs zo goed als 100%. Kortom, België kan haar partnerlanden zeker een stevige duw in de rug geven inzake kwaliteitsvol kleuteronderwijs.

Aanbevelingen aan de Belgische overheid

Het Belgische ontwikkelingsbeleid inzake kleuteronderwijs in het Zuiden vertoont een duidelijke paradox. Voor de onderwijs- en ontwikkelingskansen van kinderen in het Zuiden blijkt **kleuteronderwijs cruciaal** te zijn. Voor de meest kwetsbare kinderen kan kleuteronderwijs een enorme impuls geven aan gelijke onderwijskansen. Bovendien zijn investeringen in dit domein economisch zeer zinvol en rendabel. Ten slotte is kleuteronderwijs essentieel om de 'Education for All' én de Millenniumdoelstellingen te bereiken, 2 belangrijke internationale ontwikkelingsagenda's waarvoor België zich engageert.

Ondanks al deze argumenten besteedt het **Belgische ontwikkelingsbeleid zeer weinig aandacht aan kleuteronderwijs**. Daarom roept Plan België de Belgische overheid op om daar dringend werk van te maken binnen haar ontwikkelingssamenwerkingsbeleid en o.m. de volgende **stappen te nemen**:

- Het thema onderwijs herwaarderen in de Belgische ontwikkelingssamenwerking, met een specifieke focus op het kleuter- en lager onderwijs
- Het algemeen onderwijsbudget aanzienlijk verhogen en met name het budget voor kleuteronderwijs in ontwikkelingssamenwerking
- Kleuteronderwijs opnemen als één van de prioriteiten in de sector 'onderwijs'
- Aangezien onderwijs slechts in een handvol landen van de directe bilaterale samenwerking een prioritaire sector blijft:
 - Investeringen in kleuteronderwijs optrekken via de indirecte bilaterale samenwerking
 - Inspanningen verhogen inzake kleuteronderwijs via het Fast Track Initiative en de multilaterale bijdragen aan Unesco-EFA, en Unicef. Binnen deze VN-organisaties voor meer aandacht ijveren voor kleuteronderwijs en zorg voor jonge kinderen
 - Partnerlanden aanmoedigen om Fast Track Initiative-financiering te gebruiken voor de promotie van kleuteronderwijs
 - In de directe bilaterale samenwerking aandacht blijven hebben voor het belang van onderwijs en kleuteronderwijs in het bijzonder door:
 - In de dialoog met de partnerlanden, het opstellen van de ISP's, de bespreking van de 'Poverty Reduction Strategy Papers' enz. het belang van kleuteronderwijs te blijven aanhalen
 - Partnerlanden te ondersteunen bij de implementatie van kleuteronderwijsinitiatieven
 - Kleuteronderwijs als een aandachtspunt opnemen in de 'Sector Wide Approach' (SWAps) / sectorsteun voor Onderwijs
 - Capaciteitsversterking van de partnerlanden met betrekking tot:
 - Curriculumontwikkeling voor kleuteronderwijs
 - Opleiding kleuteronderwijsprofessionals (Hoger Onderwijs – Permanente Vorming)
 - Capaciteit van het onderwijsbeleid in het algemeen en de integratie van kleuteronderwijs
 - Sensibilisering van ouders en gemeenschappen over het belang van kleuteronderwijs
 - Specifieke aandacht voor de overgang en afstemming tussen kleuteronderwijs en lager onderwijs
 - Verbeterde statistieken en dataverzameling rond jonge kinderen